

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України
від _____ № _____

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО БОТАНІЧНИЙ САД
ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ «ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ»
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА

2025р.

Розділ I. Загальні положення

1.1. Ботанічний сад Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (далі Ботанічний сад) заснований в 1877 році, як осередок для наукових досліджень і навчання студентів. 13.07.1876 року на засіданні Громадської Ради Чернівців під головуванням бургомістра Амброза ухвалене рішення про безкоштовну передачу університетові земельної ділянки під Ботанічний сад.

Постановою Ради Міністрів СРСР від 7.07.1963 року № 1180 його зараховано до числа парків-пам'яток садово-паркової архітектури республіканського значення. Рішенням Ради Міністрів СРСР від 29 січня 1969 року – надано Статус наукової установи. Постановою Держкомітету Ради Міністрів СРСР від 27.02.1970 року, наказом Мінвузу СРСР від 2.04.1970 року № 211 Ботанічному саду надано статус наукової установи третьої категорії.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 584 «Про зміну деяких рішень Уряду України, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про природно-заповідний фонд України», Ботанічному саду надано статус загальнодержавного.

1.2. Ботанічний сад є об'єктом природно-заповідного фонду України загальнодержавного значення і охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання; перебуває у державній власності і згідно чинного законодавства приватизації не підлягає.

1.3. Правові засади функціонування Ботанічного саду визначаються Конституцією України, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про наукову і науково-технічну діяльність», іншими нормативно-правовими актами України та цим Положенням.

1.4. Завдання, науковий профіль, особливості природоохоронного режиму та характер функціонування Ботанічного саду визначаються цим Положенням.

1.5. Ботанічний сад є структурним підрозділом Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (далі Університет), має печатку, емблему, розрахункові рахунки.

1.6. Територіально Ботанічний сад розміщений в м. Чернівці за адресою вул. Юрія Федьковича, 11 на площі 3,5га. Межує з центральним міським парком ім. Т. Г. Шевченка, обмежений вулицею Федьковича і Ботанічним провулком.

1.7. Межі території виносяться в натуру з встановленням необхідних державних інформаційно-охоронних знаків затвердженого зразка, наносяться на планово-картографічні матеріали територіальних органів Держземагенства та землекористувача, відображаються у відповідних формах статистичної звітності та землепорядної документації і обов'язково враховуються при реконструкції та розвитку прилеглих територій.

1.8.Право Університету на постійне користування землею для утримання та обслуговування Ботанічного саду оформлене державним актом (І – ЧВ №001525, затверджений рішенням Чернівецької міської ради від 20.07.1999р. №497/15).

1.9.Університет, як землекористувач, несе повну відповідальність за належне утримання території Ботанічного саду та дотримання встановленого режиму його території.

1.10.Поштова адреса Ботанічного саду: вул. Федьковича, 11, м.Чернівці, 58001; поштова адреса землекористувача – Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58000.

Розділ 2. Мета створення і завдання

2.1.Ботанічний сад згідно статті 31 глави 8 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» створений з метою збереження, вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів аборигенної і світової флори шляхом утримання, поповнення і збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної і освітньої роботи.

2.2.Основними завданнями Ботанічного саду є:

збереження, вивчення, інтродукція, акліматизація, розмноження *ex situ* та *in situ* видів аборигенної та світової флори, поповнення ботанічних колекцій рослин (особливо рідкісних та зникаючих видів), що мають велике наукове, економічне та культурне значення;

фундаментальні та прикладні дослідження з інтродукції та акліматизації, розмноження та відтворення *in situ*, ефективного використання представників аборигенної і світової флори, а також захисту рослин від шкідників та хвороб;

утримання та догляд за колекційними фондами і експозиційними ділянками, реконструкція насаджень;

збагачення біорізноманіття рослинного світу України шляхом інтродукції, впровадження в зелене будівництво та сільськогосподарське виробництво нових декоративних, високопродуктивних та стійких видів рослин;

отримання високоякісного насіннєвого і вегетативного матеріалу, що пристосований до місцевих умов;

навчання фахівців, проведення практик та забезпечення потреб навчального процесу згідно навчальних планів студентів, організація конференцій, семінарів, виставок тощо;

забезпечення та здійснення освітньо-виховної та просвітницької роботи з ботаніки, екології, охорони природи, рослинництва, селекції, декоративного садівництва, ландшафтної архітектури тощо.

Розділ 3. Управління

3.1.Юридичною особою Ботанічного саду є Університет, який відповідно до законодавства є його спеціальною адміністрацією (далі адміністрація).

Відповідно до закону України «Про природно-заповідний фонд України» Ботанічний сад є науково-дослідною, природоохоронною установою і на нього розповсюджуються права, якими наділені науково-дослідні підрозділи Університету.

3.2.Управління Ботанічним садом здійснюється адміністрацією на чолі з директором (або керівником).

Директор (або керівник) призначається на посаду і звільняється за наказом ректора Університету, за погодженням з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України (згідно статті 12 закону України «Про природно-заповідний фонд України»).

3.3.Директор (або керівник) Ботанічного саду:

- забезпечує виконання завдань Ботанічного саду, зазначених в пункті 2.2. цього Положення;

- керує науковою та організаційно-господарською діяльністю;

- представляє Ботанічний сад за дорученням ректора Університету у державних, громадських, міжнародних та інших установах всіх форм власності;

- вирішує кадрові питання, контролює дотримання правил внутрішнього розпорядку;

- забезпечує дотримання фінансово-кошторисної дисципліни;

- в межах власної компетенції видає відповідні розпорядження, що є обов'язковими до виконання працівниками Ботанічного саду;

- визначає функціональні обов'язки працівників Ботанічного саду;

- здійснює інші повноваження згідно з чинним законодавством та Статутом Університету.

3.4. Директор (або керівник) відповідає за діяльність Ботанічного саду, забезпечує дотримання заповідного режиму, збереження і охорону території та об'єктів Ботанічного саду під час здійснення організаційно-господарської та інших видів діяльності.

3.6. Ботанічний сад має штат наукових, науково-технічних працівників, адміністративно-господарського та допоміжного персоналу, сезонних працівників, сторожів (службу охорони).

3.7. Структура, штат, кошторис прибутків та видатків Ботанічного саду входять в структури, штат, кошторис прибутків і видатків Університету, що затверджується в усталеному порядку.

3.8. Для вирішення освітніх, наукових і науково-технічних проблем у Ботанічному саду відповідно до статті №42 закону України «Про природно-заповідний фонд України» створюється науково-технічна рада (далі НТР), до складу якої входять провідні наукові працівники та фахівці Ботанічного саду, Університету, інших наукових установ, громадських організацій. НТР є колегіальним дорадчим органом управління діяльністю Ботанічного саду.

Головою НТР є директор (або керівник) Ботанічного саду.

3.9. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах їх повноважень беруть участь в управлінні Ботанічним садом, сприяють виконанню поставлених перед ним завдань.

Розділ 4. Структура та режим території

4.1. Для збереження необхідного режиму охорони та ефективного використання територія Ботанічного саду поділяється на наступні зони:

експозиційна (паркова) – призначена для проведення екскурсій та лекцій, ознайомлення відвідувачів з біорізноманіттям рослинного світу, прогулянок, відвідування якої дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією Ботанічного саду;

наукова – призначена для розміщення та поповнення колекційних фондів, експериментальних ділянок, проведення науково-дослідних робіт, інтродукції та акліматизації рослин, селекційних робіт, розсадників, шкілок, відвідувати яку мають право лише співробітники Ботанічного саду для виконання своїх службових обов'язків, фахівці інших установ з дозволу адміністрації;

адміністративно-господарська – призначена для розміщення службових та господарських приміщень, здійснення господарської діяльності, відвідування якої відбувається згідно порядку, встановленого адміністрацією Ботанічного саду.

4.2. Зонування території Ботанічного саду проводиться відповідно до законодавства.

4.3. На території Ботанічного саду забороняється будь-яка господарська діяльність, що не пов'язана з покладеними на нього завданнями і загрожує збереженню ботанічних колекцій і природної флори, а саме:

використання природних ресурсів без затверджених в установленому законодавством порядку лімітів;

будівництво споруд, шляхів, трубопроводів, мереж електропередач та інших комунікацій, що не пов'язані з діяльністю Ботанічного саду;

дії, які можуть змінити гідрологічний та гідрохімічний режим території Ботанічного саду;

влаштування місць відпочинку (за виключенням спеціально відведених місць та проведення організованих екскурсій), розведення вогнищ (крім випадків спалювання рослинних решток);

проведення спортивних тренувань, змагань, розміщення атракціонів та інших будівель і споруд;

ходіння територією Ботанічного саду поза межами доріг та екскурсійних стежок;

полювання;

збір або нищення окремих рослин, їх квітів та плодів, будь-яке пошкодження дендрофлори, газонів, квітників, будівель та іншого майна Ботанічного саду;

проїзд або вхід на територію Ботанічного саду сторонніх осіб без дозволу адміністрації;

засмічення та забруднення території;

вигул тварин;

інші види діяльності, які можуть негативно відбитися на режимі території і збереженні ботанічних колекцій.

4.4. Створення нових експозицій, колекцій, формування ландшафтних груп, садіння та пересадка рослин виконуються за рішенням НТР Ботанічного саду та згідно з Проектом організації території.

4.5. Вибраковування та видалення аварійних і хворих дерев виконуються за рішенням НТР Ботанічного саду у встановленому порядку та відповідно до вимог чинного законодавства.

4.6. Будівництво та інші заходи на території Ботанічного саду, необхідні для забезпечення його діяльності, здійснюються відповідно до Проекту організації території.

4.7. Використання природних ресурсів на території Ботанічного саду здійснюється у загальному та спеціальному порядках. Загальне використання природних ресурсів здійснюється відповідно до цього Положення та з урахуванням вимог режиму території. Забезпечення дотримання режиму території Ботанічного саду під час використання природних ресурсів в загальному порядку покладається на адміністрацію.

Розділ 5. Охорона

5.1. Охорона колекцій Ботанічного саду включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення та використання рослинного світу відповідно до вимог законодавства України про охорону навколишнього природного середовища.

5.2. Охорона Ботанічного саду, забезпечення відмежування його території в натурі, нанесення його меж на планово-картографічний матеріал та встановлення на межах охоронних знаків та інформаційних аншлагів покладається на землекористувача, у віданні якого він перебуває, тобто на Університет.

5.3. Університет бере на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму охорони та належний стан території Ботанічного саду та несе відповідальність за дотримання встановленого режиму.

5.4. До складу служби охорони Ботанічного саду входять штатні чергові працівники Ботанічного саду на чолі з директором (або керівником).

5.5. Повноваження охорони Ботанічного саду визначаються чинним законодавством. (служба державної охорони, яка входить до складу державної охорони природно-заповідного фонду України і функції якої виконує відповідний підрозділ Університету. Повноваження працівників служби держохорони визначаються чинним законодавством (статті №60 і №61 закону України «Про природно-заповідний фонд України» та Положенням про службу державної охорони природно-заповідного фонду

України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2000 № 1127).)

5.4. Охорона Ботанічного саду відповідно до покладених на неї завдань: здійснює охорону природних комплексів та матеріальних цінностей Ботанічного саду;

забезпечує дотримання вимог щодо відвідування територій та об'єктів;

попереджує пошкодження насаджень та іншого майна;

здійснює заходи з попередження пожеж та інших надзвичайних ситуацій, бере участь у ліквідації їх наслідків;

інформує відповідні державні органи про надзвичайні ситуації;

підтримує в належному стані інформаційні, межові та охоронні знаки;

здійснює інші повноваження відповідно до законодавства і посадових інструкцій.

5.5. Всі співробітники Ботанічного саду зобов'язані активно сприяти його охороні.

5.6. Порухення законодавства України про охорону навколишнього природного середовища в межах Ботанічного саду тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну та/або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством України.

5.7. Юридичні та фізичні особи зобов'язані відшкодувати збитки, заподіяні внаслідок порушення ними режиму території Ботанічного саду в розмірах і порядку, що встановлюється чинним законодавством України.

5.8. Державний контроль за дотриманням режиму території Ботанічного саду здійснює Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, його представництва на місцях та інші уповноважені державні структури.

5.9. Громадський контроль за дотриманням режиму території Ботанічного саду здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

Розділ 6. Наукова та науково-технічна діяльність

6.1. Проведення фундаментальних і прикладних досліджень колекційних фондів рідкісних та типових видів аборигенної та світової флори Ботанічного саду спрямоване на ефективне їх утримання, вивчення і збагачення, а також господарське використання в умовах Північної Буковини, відповідно до законів України «Про природно-заповідний фонд України», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про науково-технічну інформацію», та інших вимог чинного законодавства.

6.2. Ботанічний сад є базою наукової діяльності співробітників та підготовки фахівців Інституту біології, хімії та біоресурсів, та інших факультетів Університету, надає консультативно-методичну допомогу виробничим установам.

6.3. Наукові дослідження в Ботанічному саду здійснюються за наступними напрямками:

фундаментальні і прикладні комплексні наукові дослідження з питань збереження унікальних і типових рослин і рослинних угруповань Північної Буковини, Карпат і Поділля;

відтворення флористичного різноманіття, розробка наукових основ його охорони, особливо рідкісних видів і таких, що знаходяться під загрозою зникнення;

опрацювання практичних і теоретичних питань інтродукції та акліматизації рослин світової флори, селекції та насінництва з метою збереження біологічного різноманіття, збагачення та ефективного використання рослинних ресурсів;

вивчення біології, екології і господарського використання корисних властивостей рослин;

вивчення фізіолого-біохімічних особливостей інтродуцентів та способів підвищення їх резистентності;

розробка наукових основ декоративного садівництва і ландшафтної архітектури;

вивчення впливу антропогенних чинників та змін клімату на флору і рослинність Північної Буковини та розробка наукових основ фітомоніторингу та фітоіндикації;

створення баз даних про колекційні фонди та флористичне різноманіття регіону.

6.4. Основні напрямки наукових досліджень Ботанічного саду відповідно до чинного законодавства про охорону навколишнього природного середовища визначаються з урахуванням державних і міжнародних програм і планів наукових досліджень, що затверджуються Національною Академією наук України та Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, а також координуються Радою ботанічних садів та дендропарків України та Міжнародною Радою ботанічних садів з охорони рослин (BGCI). Наукові теми, що відповідають основним напрямкам наукових досліджень затверджуються Вченою радою Університету та включаються до тематичного плану науково-дослідних робіт.

6.5. Для виконання завдань та наукових тем Ботанічний сад:

утримує, розвиває і провадить систематичне вивчення наукових колекцій, створює експозиції різних груп рослин відкритого і захищеного ґрунту, колекційні та експериментальні ділянки, розсадники, гербарій;

виконує наукові дослідження за планами держбюджетної та госпдоговірної тематики;

організовує наукові експедиції та відрядження з метою вивчення та мобілізації рослинних ресурсів, приділяючи особливу увагу виявленню та охороні рідкісних та зникаючих видів рослин;

створює і зберігає насіннєвий фонд;

здійснює придбання та обмін насінням, та живим посадковим матеріалом з різними установами, організаціями і громадянами, впорядковує і оприлюднює каталог насіння обмінного фонду (Index seminum);

видає наукові праці (збірки статей), науково-популярні видання (книги, путівники, брошури, буклети) тощо;

надає навчальним закладам можливість використання ботанічних колекцій та експозицій з демонстраційною, навчальною та науковою метою;

впроваджує найбільш цінні зразки інтродукованих рослин в масове розмноження з метою ширшого їх залучення в народне господарство і зелене будівництво, розробляє і розповсюджує методичні рекомендації щодо їх вирощування.

6.6. Ботанічний сад має право:

брати участь в екологічних, регіональних, галузевих, державних, загальнодержавних та міжнародних програмах, конференціях, семінарах, з'їздах тощо;

виконувати дослідження на замовлення та у відповідності до договорів з іншими організаціями та установами з природоохоронних та інших питань, віднесених до компетенції адміністрації.

6.7. Наукові дослідження на території Ботанічного саду можуть реалізовуватись іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі спільних програм і планів науково-дослідних робіт чи спеціальних угод між цими установами та організаціями і адміністрацією Ботанічного саду і Університетом.

Розділ 7. Екологічна освітньо-виховна робота

7.1. Ботанічний сад забезпечує організацію і проведення екологічної, просвітницької та освітньо-виховної діяльності спрямованої на формування екологічного світогляду і навичок активного збереження природної спадщини, відповідно до вимог законодавства.

7.2. Ботанічний сад є базою для навчання студентів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв та шкіл, слухачів курсів з підвищення кваліфікації тощо на основі угод, укладених з їх адміністраціями.

7.3. Ботанічному саду здійснює освітньо-виховну роботу з відвідувачами для поширення екологічних і природоохоронних знань та популяризації рослинних багатств. Для цього: використовуються колекції живих рослин; створюються спеціальні експозиції; розробляються екскурсійні маршрути; організовуються лекції, семінари, публікації та виступи на медіаресурсах, видається науково-популярна література тощо.

Розділ 8. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення

8.1. Матеріально-технічну базу Ботанічного саду становлять колекційні фонди та решта основних засобів наукового і господарського призначення, що перебувають у його розпорядженні.

8.2. Матеріально-технічне забезпечення навчально-наукової, господарської, природоохоронної та іншої діяльності Ботанічного саду здійснюється в установленому порядку адміністрацією через відповідні підрозділи Університету.

8.3. Фінансування витрат на утримання і розвиток Ботанічного саду здійснюється адміністрацією відповідно до чинного законодавства за рахунок державного бюджету України.

Для фінансування можуть залучатися кошти благодійних фондів, підприємств, установ, організацій та громадян.

При потребі проведення спеціальних заходів зі збереження чи відновлення матеріально-технічної бази Ботанічного саду, можуть бути виділені додаткові кошти з державного бюджету України.

8.4. Кошти, отримані Ботанічним садом від наукової, природоохоронної, туристично-екскурсійної, рекламно-видавничої, фінансово-господарської та інших видів діяльності, які не суперечать цільовому призначенню Ботанічного саду, не підлягають вилученню і спрямовуються на провадження діяльності, передбаченої цим Положенням.

8.5. Ботанічний сад має право на субрахунок, може надавати платні послуги згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010р. №796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» та постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2000р. №1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду».

Розділ 9. Майно

9.1. Майно Ботанічного саду та його територія (земельні ділянки) не можуть бути приватизованими та переданими в оренду.

9.2. Майно Ботанічного саду є державною власністю і закріплюється за адміністрацією на правах оперативного управління. Адміністрація володіє, користується і розпоряджається цим майном, в спосіб, що не суперечить чинному законодавству і цьому Положенню.

9.3. Списання державного майна з балансу здійснюється адміністрацією у порядку, передбаченому законодавством.

9.4. Земля, основні фонди, інше державне майно не можуть бути предметом застави.

9.5. Збитки, заподіяні Ботанічному саду внаслідок порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами, відшкодовуються згідно чинного законодавства, в тому числі за рішенням суду.

Розділ 10. Звітність і контроль за діяльністю

10.1. Ботанічний сад звітує про свою фінансово-господарську, наукову та іншу діяльність перед Університетом та відповідними органами виконавчої влади в порядку і строки, визначені законодавством.

10.2. Державний контроль у галузі охорони, використання та відтворення фітогенофонду Ботанічного саду здійснюється Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та іншими спеціально уповноваженими державними органами державної виконавчої влади відповідно до законодавства України з відома керівництва Університету. Порядок здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму на території Ботанічного саду визначається законодавством України.

Розділ 11. Міжнародна діяльність

11.1. Ботанічний сад співпрацює з міжнародними ботанічними установами в питаннях:

- збереження, використання і розвитку колекційних фондів;
- обміну насіннєвим та посадковим матеріалом, науковою інформацією;
- проведення наукових конференцій, спільних експедицій з залучення колекції нових видів;
- проведення екологічної, просвітницької та освітньо-виховної діяльності спрямованої на формування екологічного світогляду, і навичок активного збереження природної спадщини;
- видавничої діяльності;
- наукового обміну фахівцями тощо.

11.2. Співробітники Ботанічного саду беруть участь в проведенні наукових конференцій, симпозіумів, спільних експедицій, наукових робіт, видавничій діяльності, в розробці міжнародних наукових, науково-технічних та еколого-освітніх програм тощо.

Розділ 12. Зміна меж, категорії та скасування статусу

12.1. Зміна меж, категорії та скасування статусу території Ботанічного саду проводяться відповідно до законодавства України.

Аркуш погодження
до Положення про Ботанічний сад
загальнодержавного значення «Чернівецький»
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Директор Департаменту
природно-заповідного фонду
та біорізноманіття
Міндовкілля України

«__» _____ 2025 р.

_____ Павло ІВАНОВ

Начальник управління екології
та природних ресурсів
Чернівецької ОДА

«__» _____ 2025 р.

_____ Микола БЛОКОНЬ

Ректор Чернівецького національного
Університету імені Юрія Федьковича

«__» _____ 2025 р.

_____ Руслан БЛОСКУРСЬКИЙ